



Avustus elintarvikeketjun kehittämiseen, valtion tulo- ja menoarvion momentti 30.20.47

Loppuraportti 1.1. 2013 – 30.6. 2014

Uuden luomutiedon tuottaminen ja levittäminen

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti (koordinaattori)

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT

Mikkelin ammattikorkeakoulu

Sisällysluettelo

1.	Hankkeen tavoitteet	3
2.	Hankeosapuolet ja yhteistyö	3
3.	Hankkeen vaiheet lyhyesti	4
3.1	Luomututkimusohjelma elinkeinoelämän tarpeita palvelemaan	4
3.2	Luomuasiantuntijoiden koulutuspilotti	5
3.3	Luomukoulutusten tietopankki	6
3.4	Verkon käytön kehittäminen Luomua lisää -hankekokonaisuudessa	7
4.	Tulokset ja niiden arviointi	8
4.1	Luomututkimusohjelma elinkeinoelämän tarpeita palvelemaan	8
4.2	Luomuasiantuntijoiden koulutuspilotti	8
4.3	Luomukoulutusten tietopankki	9
4.4	Verkon käytön kehittäminen Luomua lisää -hankekokonaisuudessa	9
5.	Jatkotoimet	10
6.	Loppuraportin tiivistelmä	11
	Liite: Hankkeen kustannukset	

1. Hankkeen tavoitteet

Uuden luomutiedon tuottaminen ja levittäminen on Suomen luomualan kehityksen keskeisimpiä lähtökohtia. Uuden luomutiedon tuottaminen ja levittäminen -hankkeen myötä Suomen luomutoimijoiden osaamisen ja tiedon taso kasvaa ja kehittyy. Tuloksena Suomen luomutoimijat ovat kuroneet kiinni muiden maiden etumatkaa luomuosaamisessa ja -tuotannossa. Hankkeen tuotokset jäävät ja vakiintuvat koko luomukentän toimijoiden käyttöön. Hanke toteuttaa siten Luomualan kehittämissuunnitelman toimeenpanosuunnitelmaa.

Hanke jakautuu neljään osahankkeeseen. Osahankkeelliset tavoitteet on tässä raportissa esitetty kunkin osahankkeen yhteydessä.

2. Hankeosapuolet ja yhteistyö

Hanketta toteuttivat yhteistyössä Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT ja Mikkelin ammattikorkeakoulu. Hanketta koordinoi Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti. Hankkeen projektipäällikkönä toimi VTM Anne Hytönen 31.12.2013 saakka, minkä jälkeen hankkeen projektipäällikkönä toimi MMM Harri Hakala 1.1.2014 alkaen.

Osahankkeet ja vastuutahot:

1. Luomututkimusohjelma elinkeinoelämän tarpeita palvelemaan: Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT, tutkimusjohtaja, ETM Jaakko Nuutila
2. Luomuasiantuntijoiden koulutuspilotti: Mikkelin Ammattikorkeakoulu Oy:n Energia- ja ympäristötekniikan laitos (MAMK), koulutusjohtaja, TaM Matti Kilpiäinen
3. Luomukoulutusten ja -oppimateriaalien tietopankki: Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti, koulutussuunnittelija, MMM Ritva Mynttinen
4. Verkon käytön kehittäminen Luomua lisää -hankekokonaisuudessa: Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti, projektipäällikkö, MMM Harri Hakala

Osahankkeiden välisen yhteistyön ja tiedonkulun vahvistamiseksi järjestettiin osatoteuttajien sisäiset hankepalaverit hankkeen alkuvaiheessa 11.2.2013, 23.5.2013 ja 3.10.2013. Lisäksi hankekoordinaattori järjesti sisäisen projektin aloituskokouksen 25.1.2013.

Uuden luomutiedon tuottaminen ja levittäminen on yksi kolmesta Luomua lisää -hankekokonaisuuden hankkeesta, joita rahoitettiin Laatuketju-varoin. Maa- ja metsätalousministeriö asetti näille kolmelle hankkeelle yhteisen ohjausryhmän. Ohjausryhmään kuuluvat:

Markku Himanen, Maa ja metsätalousministeriö
Ritva Jäätteelä, Kaakkois-Suomen ELY-keskus
Mikko J. Korhonen, Valio Oy
Terhi Kujala, Hankkija-Maatalous Oy
Leena Seppä, Maa- ja metsätalousministeriö (ohjausryhmän puheenjohtaja)
Sami-Jussi Talpila, HK-Agri Oy
Matti Tilkanen, Pöytyä

Ohjausryhmän asiantuntijajäseninä toimivat Markus Eerola (Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto ry), Rikard Korkman (Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.), Elisa Niemi (Luomuliitto ry) sekä Pirjo Siiskonen (Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti).

Ohjausryhmän sihteerinä toimivat kolmen Laatuketju-hankkeen projektipäälliköt. Tämän hankkeen projektipäällikkö toimi sihteerinä ohjausryhmän kokouksissa 3.6.2013, 28.5.-11.6.2014 (sähköpostikokous) ja 17.6.2014. Muut ohjausryhmän kokoukset olivat 23.8.2013 (sähköpostikokous) ja 4.3.2014. Ohjausryhmän viimeinen kokous oli tätä kirjoittaessa pitämättä. Se pidetään sähköpostikokouksena syyskuussa 2014.

3. Hankkeen vaiheet lyhyesti

Uuden luomutiedon tuottaminen ja levittäminen -hanke jakautuu neljään osahankkeeseen, joiden vaiheet esitellään seuraavassa osahankkeittain. Hankkeen kustannukset on esitetty liitteessä 1.

Hankkeelle haettiin ja saatiin jatkoaikaa ajalle 1.1.–30.6.2014. Jatkoajan perusteluna oli, että hankkeen osioista Luomukoulutusten tietopankki alkoi suunniteltua myöhemmin, ja Verkon käytön kehittäminen Luomua lisää –hankekokonaisuudessa oli puolestaan sidoksissa muiden Lisää luomua – laatuketjuhankkeiden toteutukseen. Nämä kaksi muuta Laatuketju-kokonaisuuden hanketta hakivat jatkoaikaa vastaavalle ajalle.

3.1 Luomututkimusohjelma elinkeinoelämän tarpeita palvelemaan

Osahankkeesta vastasi MTT, ja hanketta toteutti tutkimuskoordinaattori Jaakko Nuutila (4,3 htkk). Osahankkeen tavoitteena oli tuottaa kansallinen luomututkimusohjelma sekä luoda ja käynnistää toimintamalli, jossa kaikki luomuelintarvikeketjun toimijat ja sidosryhmät ovat aktiivisesti mukana luomututkimuksen tarpeiden määrittelyssä sekä hankkeiden suunnittelussa, toteutuksessa ja tiedotuksessa.

Osahankkeen kohderyhmänä olivat elinkeinoelämä, luomuyrittäjät, rahoittajat sekä tutkimuslaitokset ja yliopistot. Osio tuotti kansallisen luomututkimusohjelman joka määrittelee tutkimuksen painopistealueet. Samalla luotiin toimintamalli ohjelman päivittämiseksi. Luomututkimusohjelma on viisivuotinen ja se tehtiin yhteistyössä tutkijaverkoston, ruokaketjun toimijoiden ja sidosryhmien kanssa.

Alkuvuodesta 2013 tehtiin tutkimustarvekartoitus luomualan elinkeinon toimijoiden ja sidosryhmien keskuudessa. Lisäksi analysoitiin aikaisempien luomututkimusohjelmien sisältö. Syksyllä 2013 aloitettiin ohjelman rakenteen luominen. Luomualan tutkijoille, elinkeinon eri toimijoille ja sidosryhmille järjestetyissä työpajoissa 17.9.2013 ja 18.9.2013 pohdittiin tutkimusohjelman rakennetta, työnjakoa ja tutkimuksellisia painopisteitä. Lisäksi raportointikauden aikana käytiin alustavia rahoituskeskusteluja yksityisen ja julkisen puolen toimijoiden kanssa.

Luomututkimusohjelman luonnos valmistui joulukuussa 2013, minkä jälkeen se lähti vielä kommentointikierrokselle ohjelmatyöhön osallistuneille henkilöille.

Lopullinen versio hyväksyttiin Luomuinstituutin ohjausryhmässä sekä Uuden luomutiedon tuottaminen ja levittäminen -hankkeen ohjausryhmässä.

Valmis luomututkimusohjelma lähti painatukseen 20.3.2014. Kansallinen luomututkimusohjelma 2014–2018 julkaistiin eduskunnassa 26.3.2014. Monitieteinen luomututkimusohjelma jakautuu neljään tutkimusalaan: alkutuotanto, ympäristö, elintarvikkeet ja yhteiskunta. Luomututkimusohjelma on luettavissa Luomuinstituutin sivuilla (www.luomuinstituutti.fi), ja linkitys ohjelmaan on myös luomu.fi-sivustolta.

3.2 Luomuasiantuntijoiden koulutuspilotti

Luomuasiantuntijoiden koulutuspilotti -osahanke oli Mikkelin ammattikorkeakoulun vastuulla. Mikkelin ammattikorkeakoulussa hanketta toteuttivat projektipäällikkö Mari Järvenmäki (3,6 htkk), sekä projektityöntekijä Tuija Ranta-Korhonen (2 htkk) ja projektiasiantuntija Piia Aarniosalo (2 htkk).

Tavoite oli pystyttää ja vakiinnuttaa kehittyvän alan vaatimuksia ja tarpeita seuraava opintokokonaisuus, joka lisää luomualan koulutusta ja neuvontaa jalostukseen painottuvalla sektorilla. Samalla luotiin sisältöä luomu-lisäarvon tunnetuksi tekemiseksi ja sen arvostuksen vakiinnuttamiseksi entistä laajemmalla sektorilla ja jalostetumpia luomutuotteita hyödyntävien kuluttajien parissa. Tämän odotetaan lisäävän pitkällä aikavälillä myös luomutuotteiden vientinäkömiä.

Osahankkeen kohderyhmänä olivat jalostusketjun toimijat, ruokapalveluiden tarjoajat ja luomualan opettajat. Osion tavoitteena oli pystyttää ja vakiinnuttaa kehittyvän alan vaatimuksia ja tarpeita seuraava opintokokonaisuus, joka lisää luomualan koulutusta ja neuvontaa jalostukseen painottuvalla sektorilla.

Selvitettiin luomuelintarvikejalostukseen suunnattua koulutustarjontaa. Lähtökohtaisena olettamana oli, että systemaattista koulutusta ei ole ja järjestetty koulutus liittyy erilaisiin hankkeisiin ja niissä annettuun, usein teeman mukaiseen, koulutukseen.

Kaikki selvityksessä löytyneet luomukoulutukset on koottu taulukkoon (liite 1). Jatkojalostukseen painottuvaa koulutusta löytyi lähinnä joidenkin hankkeiden yhteydestä. Varsinainen luomuelintarvikejalostukseen liittyvä kaikille avoin koulutuspaketti, joka selvityksessä löytyi, on Mikkelin ammattikorkeakoulun tarjoama 5 op paketti ”Luomuelintarvikkeet”, jossa painopiste on valvonnallinen näkökulma.

Osahankkeessa tehtiin kolme erilaista koulutuspakettirunkoa joista yhtä testattiin pilot-koulutuksessa. Kohderyhmäksi valittiin mahdollisimman laaja otanta eli koulutus ajateltiin soveltuvan sekä toimijoille, kouluttajille/neuvojille ja markkinavalvontaa tekeville viranomaisille. Tähän koulutuspakettiin pyrittiin kokoamaan lyhyesti koko luomuelintarvikejalostuksen keskeinen sisältö.

Koulutuspilottin markkinointi aloitettiin syksyllä 2013. Varsinainen pilot-koulutuspäivä pidettiin 4.11.2013 Mikkelissä. Pilot-koulutuksessa käytetyt materiaalit ovat vapaasti kaikkien saatavana luomu.fi – sivustolla. <http://luomu.fi/tietopankki/luomun-markkinavalvonnan-koulutusmateriaalit/> Lisäksi sivustolle on ladattu videoklippejä muutamista koulutuspäivän teemoista katsottavaksi.

Koulutuspäivän materiaalin lisäksi osahankkeessa työstettiin kaksi muuta koulutusrunkoa. Toinen koulutusrunko tehtiin täsmäkoulutukseen ja siihen aihepiiriksi valikoitui kirjanpito/muistiinpanot ja tase (<http://luomu.fi/tietopankki/wp-content/uploads/sites/4/2013/12/Luomujalostuksen-kirjanpito-ja-taseet-koulutusrunko-131104.pdf>). Tämä aihepiiri valittiin, koska tästä osa-alueesta ei löytynyt valmista materiaalia jo olemassa olevista oppaista ja ohjeista. Tässä koulutuspaketissa on ajateltu toimijan (tai muun asiasta kiinnostuneen) lähtevän tarkastelemaan olemassa olevaa prosessia tasemuodostuksen

näkökulmasta. Koska jokaisessa yrityksessä ja prosessissa on hyvin erilaisia tarpeita ja ongelmia, koulutusrunrolla on ajateltu olevan näkökulmia laajentava tavoite.

Kolmas koulutusrunko tehtiin ”maallikko” näkökulmasta, jossa luomua hyvin vähän tai ei lainkaan tuntevat henkilöt (2 projektiassistenttia) tutustui pilot-koulutuksessa materiaalina käytettyyn Jatkojalostajan oppaaseen. Tämän tutustumisen jälkeen työstettiin eri osa-alueiden ympärille nousseita kysymyksiä (<http://luomu.fi/tietopankki/wp-content/uploads/sites/4/2013/12/Maallikkoryhmassa-esiin-nousseita-kysymyksiä-luomusta-kouluttajille-131104.pdf>). Näillä paketeilla haluttiin tuoda uutta näkökulmaa siihen millaisia kysymyksiä myös tavanomaisten elintarvikkeiden tuottajalla voi olla pohtiessaan luomuelintarvikkeiden ottamista omaan tuotantonsa.

Näitä osapaketteja voi hyödyntää joko yksittäin tai koota niistä tarvittava kokonaisuus tai laajemmassa tarpeessa käyttää jopa näitä kaikkia.

Luomuasiantuntijoiden koulutuspilotti -osahanke päättyi 31.12.2013.

3.3 Luomukoulutusten tietopankki

Luomukoulutusten tietopankki –osahanke oli Ruralian vastuulla. Hankkeessa työskentelivät koulutussuunnittelija Ritva Mynttinen (1,75 htkk) ja koordinaattori Eeva Uusitalo (0,25 htkk).

Tavoitteena oli luoda pohja Suomessa tarjolla olevien luomualan opintojen ja -oppimateriaalien tietopankille, jota jatkossa päivitetäisiin vuosittain. Lisäksi tavoitteena oli etsiä keino, jolla tietopankki päivityksineen vakiinnutettaisiin joko itsenäisenä toimintona tai osana muita järjestelmiä.

Osahankkeen kohderyhmänä olivat luomualan koulutuksen tarjoajat ja alan opiskelusta kiinnostuneet sekä kaikki luomualan toimijat. Osion tavoitteena oli luoda pohja tietopankille, johon on koottu Suomessa tarjolla olevat luomualan opinnot. Lisäksi tarkoituksena oli etsiä keino tietopankin ja sen päivitysten vakiinnuttamiseen, mikä helpottaa koulutusten löydettävyyttä ja koulutustarpeiden kartoittamista.

Osahankkeen aikana tutustuttiin suomalaiseen koulutusjärjestelmään, sähköisiin koulutustietojen hakupalveluihin sekä erilaisiin koulutuksen kartoitustapoihin. Näiden pohjalta kartoitettiin luomun tarjontaa koulutusjärjestelmän mukaisissa tutkintotavoitteisissa koulutuksissa (<http://luomu.fi/tietopankki/luomun-koulutustarjontaa-selvitetty/>), koottiin kartta luomua tarjoavista oppilaitoksista (<http://bit.ly/luomukoulutuskartta>) ja haettiin esimerkkejä luomun koulutuksesta ulkomailla. Kyseiset tiedot julkaistaan luomu.fi-sivuilla.

Osahanke on tehnyt yhteistyötä Luomuasiantuntijoiden koulutuspilotti -hankkeen kanssa luomuelintarvikealan täydennyskoulutusten selvittämiseen liittyen.

Koulutusorganisaatioille lähetettiin viesti kartoituksen tuloksista pyynnöllä tarkistaa tiedot omalta osaltaan. Samalla aloitettiin keskustelu heidän kiinnostuksestaan lisätä luomun opetusta ja mahdollisista tarpeistaan luomun opetuksen kehittämiseen liittyen. Tätä varten koottiin sekä keski- että korkea-asteen koulutusorganisaatioiden rehtorien, johtajien, opintopäällikköjen ja muiden vastaavien tahojen yhteystiedot, koska niitä ei ollut keskitetysti saatavilla mistään.

Keskustelua käytiin myös Pro Luomu ry:n kanssa heidän päivittäessään Luomua lisää –toimeenpanosuunnitelmaa keväällä 2014. Keskeisenä kehittämiskohtana nähtiin opettajien täydennyskoulutus ja heidän osallistumisensa kehittämistoimintaan. Luomualan osaamisen kehittäminen oli myös yhtenä ryhmätöiden aiheena valtakunnallisessa Luomufoorumissa huhtikuussa 2014.

Lisäksi seurattiin uuden Opintopolku.fi-hakujärjestelmän kehittymistä ja mahdollisuuksia hakea luomun opintoja sitä kautta, mikä onnistuikin jo melko hyvin. Järjestelmä korvaa aiemmat Opintoluotsi- ja Koulutusnetti-palvelut. Sen teko on vielä kesken, ja keskustelua jatketaan luomun opintojen näkyvyyden lisäämiseksi ja hakujen helpottamiseksi.

3.4 Verkon käytön kehittäminen Luomua lisää –hankekokonaisuudessa

Verkon käytön kehittäminen –osahanke oli Ruralian vastuulla. Osiossa työskenteli projektipäällikkö Harri Hakala (2,33 htkk), joka toimi samalla koko hankkeen projektipäällikkönä vuoden 2014 alusta.

Tavoitteena oli:

1. Kokonaisuuden kaikissa osissa käytetään verkkovälineitä tarkoituksenmukaisella tavalla
2. Verkkovälineiden käytön hyvät käytännöt leviävät hankekokonaisuuden sisällä
3. Hankekokonaisuudessa kokeillut ja kehitetyt verkkovälineiden käytön hyvät käytännöt leviävät luomualalle

Osahankkeen kohderyhmänä olivat Luomua lisää -hankekokonaisuuden toimijat ja osallistujat. Osahankkeessa keskusteltiin verkon käytöstä hankekokonaisuuden toimijoiden kanssa. Näin välitettiin tietoa hyvistä käytännöistä ja muista kokemuksista. Päämääränä oli, että verkon käytön kehittäminen lisää vuorovaikutusta, verkostoitumista ja viestintää luomualalla.

- Vuoden 2013 aikana käytiin keskusteluja osahankkeiden toteuttajien kanssa ja samalla on kartoitettiin verkon käytön välineitä, valmiuksia ja tarpeita.
- Pro Luomun vetämän koordinoitihankkeen kanssa keskusteltiin verkon hyödyntämisestä ryhmätyöskentelyssä ja Luomu.fi-portaalin käytöstä ja kehittämisestä.
- Kansallisen luomututkimusohjelman tekemistä tuettiin auttamalla ohjelman kommentoinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.
- Luomuasiantuntijoiden koulutuspilotin suunnittelussa keskusteltiin verkon hyödyntämismahdollisuuksista. Lopuksi autettiin materiaalien julkaisussa.
- Luomukoulutusten ja -oppimateriaalien tietopankin suunnittelussa autettiin tiedon hankinnan, lopputulosten julkaisun ja päivitettävyyden suunnittelussa.
- Luomutilojen neuvonnan kehittäminen -hankkeen kanssa keskusteltiin verkkoa hyödyntävien välineiden valinnasta.
- Pro Agrian kanssa käytiin keskusteluja sähköisen toimintaympäristön muutoksesta ja sen hyödyntämisestä.
- Luomuinstituuttia tuettiin sähköisessä luentojen välittämisessä ja tallentamisessa muille toimijoille.
- Lisäksi verkon käytön kehittämisestä on keskusteltu MTK:n ja Luomuliiton kanssa.

4. Tulokset ja niiden arviointi

4.1 Luomututkimusohjelma elinkeinoelämän tarpeita palvelemaan

Suomen kansallinen luomututkimusohjelma julkaistiin luomuinstituutin sähköisessä muodossa luomuinstituutin sivuilla <http://luomuinstituutti.fi/tutkimus/luomututkimusohjelma-2014-2018/>. Siitä otettiin 1000 kappaleen painos.

Sidosryhmät olivat monipuolisesti mukana ohjelman valmistelun vaiheissa. Ohjelmaprosessiin liittyy toisaalta työskentely elinkeinoelämän ja toisaalta luomututkimuksen kanssa.

Hanke jäsensi luomututkimuksen kenttää sekä tutkijaverkoston että elinkeinoelämän silmissä. Kerran synnytettyä ohjelmaa voidaan päivittää jatkuvasti. Ohjelmaprosessiin osallistuvilta tahoilta toistui toive siitä, että luomututkimus saisi jatkossa rahoitusta aiempaa paremmin. Tämän tavoitteen toteutuminen ratkeaa hankkeen jälkeisinä vuosina.

4.2 Luomuasiantuntijoiden koulutuspilotti

Yleisissä keskusteluissa nousee usein esiin koulutusten tarve ja puute. Kuten tässäkin osahankkeessa taustaselvityksenä tehdyssä koulutushaussa tulokset jäivät hyvin pieniksi eli koulutusta ei ole kovinkaan paljoa tarjolla ja sekin on osittain erittäin hankalasti löydettävissä. Luomu.fi –sivusto on yksi keskeinen viestintäkanava, mutta se, kuinka hyvin erilaiset toimijat tietävät sen ja osaavat hyödyntää sitä ja toisaalta miten ”maallikot” löytävät sinne koulutustiedonhakuun jäi tässä osahankkeessa avoimeksi.

Koulutuspäivään ilmoittautui 12 henkilöä, joista 5 oli terveystarkastajia ja loput toimijoita, neuvoja, opettajia tai muuten luomusta kiinnostuneita. Paikalle tuli kymmenen henkilöä. Osallistujat olivat hyvin eri toimialoilta ja edustivat ajateltua kohderyhmää.

Yhdeksi hankaluudeksi nousi eri toimijoiden erilaiset tarpeet ja intressit. Osahankkeessa koettiin, että luomuelintarvikkeiden edistämisen kannalta on keskeistä saada luomutarjontaa lisää niin ammattikeittiöihin kuin muutenkin markkinoille. Näin ollen valitsimme koulutuksen kohderyhmäksi ennen kaikkea markkinavalvontaa tekevät viranomaiset (kuntien terveystarkastajat) ja ammattikeittiöissä työskentelevät sekä ammattikeittiöön ammattilaisia kouluttavat ryhmät. Erilaisista markkinointiponnisteluista huolimatta tieto koulutuksesta ei joko saavuttanut kaikkia kohderyhmään kuuluvia tai oletetulla kohderyhmällä ei ollut oletettua kiinnostusta tarjottuun koulutukseen.

Yhtenä tavoitteena osahankkeessa oli luoda koulutusmateriaalia ja sisältöehdotuksia koulutuksiin, joissa kohderyhmänä ovat muut kuin alkutuottajat, joille koulutusta on jo varsin hyvin tarjolla. Tämä osanen onnistui osahankkeessa kohtuullisen hyvin. Tuotettu materiaali tulee vapaasti kaikkien saataville ja jos materiaali ei sellaisenaan sovellu ajateltuun tarpeeseen, voi sitä muokkaamalla tuottaa lisäsisältöjä tarvittaessa. Kokonaan uutena pakettina on koulutusrunko ”kirjanpitoon ja tase”, joka on toimijoille ilmeisen hankala osa-alue ja johon ei löytynyt aiempaa koulutusmateriaalia.

Koulutuspäivässä tavoitteena oli saada videomateriaalia jaettavaksi osahankkeen tuloksena. Joitakin videoklippejä syntyi ja ne ovat nähtävillä luomu.fi – sivuston kautta (<http://luomu.fi/tietopankki/luomun-markkinavalvonnan-koulutusmateriaalit/>). Selkeästi huomattiin, että lähikoulutuspäivää videoimalla ei saada kunnollista verkkoon ladattavaa koulutusmateriaalia, vaan sellainen kannattaa tehdä erikseen.

Koulutus oli esillä Mikkelin ammattikorkeakoulun vuoden 2013 TKI-julkaisussa artikkelissa Uuden luomutiedon tuottaminen, joka on luettavissa osoitteessa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/70242/MAMK_D23_B5_NETTI.pdf?sequence=1.

4.3 Luomukoulutusten tietopankki

Hankkeessa onnistuttiin tavoitteen mukaisesti luomaan pohja Suomessa tarjolla olevien luomualan opintojen ja -oppimateriaalien tietopankille. Tietoja onnistuttiin kokoamaan hyvin. Tiedot on julkaistu

selkeästi. Ne löytyvät Luomu.fi-sivuilta (<http://luomu.fi/tietopankki/luomun-koulutustarjontaa-selvitetty/>) ja niitä on teknisesti helppoa päivittää.

Lisäksi tavoitteena oli etsiä keino, jolla tietopankki päivityksineen vakiinnutettaisiin joko itsenäisenä toimintona tai osana muita järjestelmiä. Vakiinnuttamiselle on hyvät edellytykset, mutta se edellyttää yhteistyötä ja vastuun ottamista.

4.4 Verkon käytön kehittäminen Luomua lisää –hankekokonaisuudessa

Tavoitteena oli, että Luomua lisää –hankekokonaisuuden kaikissa osissa käytetään verkkovälineitä tarkoituksenmukaisella tavalla. Tavoite oli levittää saatuja kokemuksia sekä hankekokonaisuuden sisällä että luomualalla.

Yhteisten alkukeskustelujen jälkeen Luomuneuvonnan kehittäminen –hanke hyödynsi ProAgrian omaa henkilöstöä ja kehittämistyötä verkkovälineiden käyttöön otossa ja käytön tuessa. Tällä tarkoituksenmukaisella ja yhdessä sovitulla toimintatavalla verkkovälineiden käyttö onnistui ja kytkeytyi hankkeen sisällölliseen toimintaan parhaiten.

Myös Mikkelin ammattikorkeakoulun ja koulutuspilotin kanssa verkkovälineiden mahdollisuudet käytiin hankkeen alkuvaiheessa läpi yhdessä. Toteutusvaiheessa MAMK tukeutui oman organisaationsa osaamiseen. Verkon käytön kehittäminen osa julkaisi Luomu.fi-sivuilla MAMKin osahankkeen tulokset.

Pro Luomun hallinnoiman Luomua lisää –koordinaatiohankkeen kanssa käydyissä keskusteluissa ratkottiin Luomu.fi-kokonaisuuden käyttöön ja muuhun sähköiseen ympäristöön liittyviä yksittäisiä kysymyksiä. Eniten ratkottiin kysymystä ryhmätyöskentelystä. Kokousten apuvälineenä Pro Luomu käytti Skypeä mm. välineen levinneisyyden, helppouden ja varmatoimisuuden takia. Dokumenttien jakamisessa ja keskustelussa käytiin läpi eri vaihtoehtoja. Hankehenkilöstön sisäisen viestinnän todettiin sujuvan tehokkaimmin sähköpostilla ja Skypellä, joita on totuttu käyttämään. Vaihtelevien muiden ryhmien kanssa toimittaessa tukeudutaan samoihin välineisiin, kun osallistujat ovat niihin tottuneet ja muiden välineiden käyttö on usein jollekin ryhmässä vierasta/hankalaa.

Luomuinstituutin järjestämien tilaisuuksien yhteyteen rakennettiin toimintamalli, jossa esim. luentoja välitetään ja tallennetaan Adobe Connect Pron välityksellä. Tallenteita julkaistaan instituutin sivuilla.

MTT veti tässä hankkeessa Kansallisen luomututkimusohjelman valmistelua. Verkon käytön kehittäminen –osahanke auttoi kommentoinnin järjestämisessä, jossa hyödynnettiin Luomu.fi –sivuja ja sähköpostia.

Luomukoulutusten ja –oppimateriaalin tietopankki –osahankkeen kanssa yhteistyötä tehtiin tiedonhaussa ja tulosten julkaisussa. Tulokset julkaistiin Google-kartan avulla.

Luomua lisää hankkeiden yhteisen ohjausryhmän kokousdokumenttien jako järjestettiin Google Drive –palvelun avulla.

Hankkeen kokemusten perusteella verkkovälineiden käytön kokemuksia kannattaa vaihtaa ja verkon käyttöä kannattaa suunnitella yhdessä. Eri toimijat ja heidän kohtaamansa tilanteet poikkeavat toisistaan paljon. Välineiden käyttö myös muuttuu melko nopeasti, ja tilanne on esim. hankkeen päättyessä hieman toinen kuin sen alkaessa.

Välineiden käytöstä ei kannata laatia mitään erityisesti luomutoimijoille suunnattuja ohjeita. Toimijat voivat tukea toisiaan vaihtamalla kokemuksia. Silloin kun toimijat käyttävät välineitä keskinäisessä viestinnässä ja yhdessä, kokemusten vaihto kannattaa erityisesti.

5. Jatkotoimet

Kansallinen luomututkimusohjelman, luomuasiantuntijoiden koulutuspilotin ja luomukoulutusten tietopankin tulokset on julkaistu verkossa. Tulokset ovat vapaassa käytössä.

Luomuinstituutti, Helsingin yliopisto ja MTT tukevat luomututkimusohjelman hyödyntämistä ja prosessin jatkumista omassa toiminnassaan.

MAMK:in julkaisemat kurssirunkojen ja –materiaalien ovat vapaasti käytettävissä. Haasteena tulee todennäköisesti olemaan kohderyhmän saavutettavuus. Tässä suhteessa materiaalien vapaa jakaminen verkossa on jatkossakin tärkeää. Ne mahdollistavat itseopiskelun ja kurssien kevyemmän järjestämisen sekä edistävät verkkokurssien järjestämistä.

Luomukoulutusten tietopankki on vapaasti saatavilla. Tärkeää olisi organisoida päivittäminen, jota hankkeen päättyessä ei ole vielä ratkaistu.

Verkon käytön kehittämisessä organisaatioiden yhteistyö jatkuu. Luomuinstituutti, Luomuliitto ja Pro Luomu pitävät yhteisesti yllä Luomu.fi-kokonaisuutta. Pro Agria ja Ruralia ovat suunnitelleet vaihtavansa ajatuksia ja käytäntöjä verkon käytöstä säännöllisesti myös hankkeen jälkeen.

6. Tiivistelmä

Uuden luomutiedon tuottaminen ja levittäminen on Suomen luomualan kehityksen keskeisimpiä lähtökohtia. Uuden luomutiedon tuottaminen ja levittäminen -hankkeen myötä Suomen luomutoimijoiden osaamisen ja tiedon taso kasvaa ja kehittyy. Tuloksena Suomen luomutoimijat ovat kuroneet kiinni muiden maiden etumatkaa luomuosamisessa ja -tuotannossa. Hankkeen tuotokset jäävät ja vakiintuvat koko luomukentän toimijoiden käyttöön. Hanke toteuttaa siten Luomualan kehittämissuunnitelman toimeenpanosuunnitelmaa.

kesto 1.1.2013 - 30.6.2014 (josta jatkoaika 1.1.-30.6.2014)

kokonaisbudjetti oli 112 151 euroa.

Hanketta koordinoi Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti.

Hankkeen vastuututkijana toimi luomuinstituutin johtaja Pirjo Siiskonen. Projektipäällikköinä toimivat VTM Anne Hytönen 31.12.2013 saakka ja MMM Harri Hakala 1.1.2014 alkaen.

Hanketta toteutti kolme organisaatiota ja hanke jakautui neljään osahankkeeseen.

Vastuuorganisaatio: Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT

Budjetti: 43 640 euroa

Vastuuosuus: Luomututkimusohjelma elinkeinoelämän tarpeita palvelemaan -osahanke

Vastuuhenkilö: tutkimusjohtaja, ETM Jaakko Nuutila

Mikkelin Ammattikorkeakoulu Oy:n Energia- ja ympäristötekniikan laitos (MAMK)

42 470 euroa

Luomuasiantuntijoiden koulutuspilotti

Koulutusjohtaja, TaM Matti Kilpiäinen

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti

26 041 euroa

Luomukoulutusten ja -oppimateriaalien tietopankki

Verkon käytön kehittäminen Luomua lisää –hankekokonaisuudessa

Luomuinstituutin johtaja, VTT Pirjo Siiskonen

Hankkeessa:

- Laadittiin kansallinen luomututkimusohjelma
<http://luomuinstituutti.fi/tutkimus/luomututkimusohjelma-2014-2018/>
- Järjestettiin luomuasiantuntijoiden koulutuspilotti. Tämän koulutuksen lisäksi suunniteltiin kaksi muuta koulutusta. Materiaalit on julkaistu Luomu.fi –kokonaisuudessa
<http://luomu.fi/tietopankki/luomun-markkinavalvonnan-koulutusmateriaalit/>
- Suomalainen luomukoulutustarjonta koottiin tietopankkiin, joka julkaistiin luomu.fi –sivuilla. Koulutuksen järjestäjät näkyvät kartalla <http://bit.ly/luomukoulutuskartta>.
- Hanke oli osa Luomua lisää –hankekokonaisuutta. Tässä kokonaisuudessa tuettiin verkkovälineiden valintaa ja vaihdettiin niiden käytöstä saatuja kokemuksia.

Kaikkiaan hanke saavutti tavoitteensa. Luomututkimusohjelman jatko riippuu tutkimusrahoituksesta. Koulutuksissa haasteena on kohderyhmän saavuttaminen ja koulutuksen kustannukset. Materiaalin julkaisu verkossa voi helpottaa tilannetta. Luomukoulutuksen kokoaminen tietopankiksi on työlästä, mutta kootun tiedon päivittämiselle on löydettävissä ratkaisuja.

Liite 1.: Hankkeen kustannukset

Hankkeen alkuperäinen päättymisaika oli vuoden 2013 lopussa. Taulukossa vuoden 2013 budjetti on samalla koko hankkeen budjetti, josta osa on jäänyt käytettäväksi jatkoajalle (1.1.-30.6.2014).

Uuden luomutiedon tuottaminen ja levittäminen MMM	Budjetti 2013	Toteutuneet kustannukset 2013	Toteutuneet kustannukset 1.1.- 30.6.2014	Toteutuneet kustannukset 2014	kustannuk- set kumula- tiivisesti koko hanke	Jäljellä
1. Henkilöstökustannukset						
Henkilöstökustannukset Ruralia-instituutti (sis. Omarah.)	19 365	6 059,47	15 791,00	15 791,00	21 850,47	-2 485,47
Henkilöstökustannukset MTT	20 000	22 742,57		0,00	22 742,57	-2 742,57
Henkilöstökustannukset MAMK	33 700	40 413,44		0,00	40 413,44	-6 713,44
Henkilöstökustannukset	73 065	69 215,48	15 791,00	15 791,00	85 006,48	-11 941,48
2. Matkakustannukset						
Matkakustannukset Ruralia-instituutti	1 740	560,56	696,65	696,65	1 257,21	482,79
Matkakustannukset MTT	4 000	2 472,91		0,00	2 472,91	1 527,09
Matkakustannukset MAMK	600	118,30		0,00	118,30	481,70
Matkakustannukset	6 340	3 151,77	696,65	696,65	3 848,42	2 491,58
3. Ostopalvelut						
Ostopalvelut Ruralia-instituutti	2 000	147,00	331,49	331,49	478,49	1 521,51
Ostopalvelut MTT	0			0,00	0,00	0,00
Ostopalvelut MAMK	4 460	2 744,88		0,00	2 744,88	1 715,12
Ostopalvelut	6 460	2 891,88	331,49	331,49	3 223,37	3 236,63
4. Muut kustannukset						
Muut kustannukset Ruralia-instituutti	1 720	680,06	871,86	871,86	1 551,92	168,08
Muut kustannukset MTT	1 000	16,02		0,00	16,02	983,98
Muut kustannukset MAMK	450			0,00	0,00	450,00
Muut kustannukset	3 170	696,08	871,86	872	1 568	1 602,06
5. Yleiskustannukset						
Yleiskustannukset Ruralia-instituutti	1 216	378,71	789,60	789,60	1 168,31	47,69
Yleiskustannukset MTT	18 640	18 588,97		0,00	18 588,97	51,03
Yleiskustannukset MAMK	3 260	680,73		0,00	680,73	2 579,27
Yleiskustannukset	23 116	19 648,41	789,60	789,60	20 438	2 677,99
Kustannukset yhteensä Ruralia-instituutti	26 041	7 825,80	18 480,60	18 480,60	26 306	-265,40
Kustannukset yhteensä MTT	43 640	43 820,47	0,00	0	43 820	-180,47
Kustannukset yhteensä MAMK	42 470	43 957,35	0,00	0	43 957	-1 487,35
Välittömät kustannukset yhteensä	112 151	95 603,62	18 480,60	18 480,60	114 084,22	-1 933,22
A. Yhteensä	112 151	95 603,62	18 480,60	18 480,60	114 084,22	-1 933,22
Haetaan maksuun			16 463,63			